

Jaarverslag 2020

De Raad van State
als instituut in 2020

Colofon

Tekst
Raad van State

Vormgeving en opmaak
Studio Piraat

Den Haag, april 2021

Website Jaarverslag 2020
jaarverslag.raadvanstate.nl

Website Raad van State
www.raadvanstate.nl

Algemeen mailadres
voorlichting@raadvanstate.nl

De Raad van State als instituut in 2020

1. Twee taken onder één dak

De Raad van State is op basis van de Grondwet belast met de advisering over wetsvoorstellen en algemene maatregelen van bestuur en verder met de bestuursrechtspraak in hoogste instantie, tenzij een bijzondere rechter bevoegd is. Deze beide taken worden door twee afzonderlijke Afdelingen uitgevoerd: de Afdeling advisering en de Afdeling bestuursrechtspraak. De uitspraken, adviezen, voorlichtingen en rapportages hebben gevolgen voor belangrijke maatschappelijke en politieke onderwerpen, zoals ruimtelijke ordening, klimaat, pensioenen, migratie, infrastructuur en financiën. Daarmee staat de Raad van State midden in de samenleving.

De Afdeling advisering en de Afdeling bestuursrechtspraak bezien wetten en algemene regels vanuit verschillende invalshoeken. Bij wetgevingsadviesing staat de algemene werking centraal, de aansluiting op de rechtsorde en het beoogde nuttige effect. Bij bestuursrechtspraak draait het daarentegen om het *concrete* geschil tussen burger en overheid. Rechter en adviseur verwerven op die wijze inzichten in en kennis van de werking van wetten en algemene regels die complementair zijn aan elkaar en die van groot nut zijn voor nieuwe wetgeving. Zo zal de rechter, op grond van zijn praktische ervaring met de toepassing van de wettelijke bepalingen, een beeld krijgen van de praktische bruikbaarheid daarvan. De Raad heeft inmiddels een systeem ontwikkeld waardoor technische gebreken die in de rechtspraak aan het licht zijn gekomen worden teruggekoppeld naar de advisering, zoals fouten, omissies of onduidelijke definities of begrippen. Kennis die nuttig is bij de advisering over wijziging van die bepalingen of over nieuwe wetgeving. Soms wordt ervoor gekozen om de gebreken ondershands door te geven aan de ministeries, zodat bij de voorbereiding van wetgeving de

gebreken al kunnen worden ondervangen. Zie bijvoorbeeld de [paragrafen 6 en 7 van de voorlichting](#) van de Afdeling advisering van 17 december 2020 naar aanleiding van de motie-Backer c.s. over versterking van de kwaliteit van de rechtsbescherming voor de individuele burger.

In de complementariteit van kennis en inzicht is ook de meerwaarde gelegen van de combinatie van wetgevingsadviesing en rechtspraak binnen één institutie. De samenloop van deze verschillende taken binnen één instelling biedt de Raad een bijzonder overzicht over het Nederlandse openbaar bestuur. De Raad rekent het vanouds dan ook tot zijn taak om trends, ontwikkelingen en knelpunten in het functioneren van de democratische rechtsstaat te identificeren en daar, zo nodig, aandacht voor te vragen of over te adviseren. Dat doet de Raad door zijn uitspraken, adviezen, voorlichtingen en rapportages. Uiteindelijk gaat het bij de diverse taken om één en dezelfde functie: het waarborgen van de rechtmatigheid en doelmatigheid van het overheidshandelen en het bevorderen van de kwaliteit van de rechtsorde.

Om optimaal gebruik te kunnen maken van de twee taken onder één dak heeft de Raad van State twee gezamenlijke commissies, die het werk van beide Afdelingen ondersteunen: het Constitutioneel Beraad (CB) en de Commissie voor het recht van de Europese Unie (CrEU). Het CB geeft preadviezen over constitutionele vraagstukken en grondrechten, in het algemeen en in concrete zaken. De CrEU adviseert op verzoek over concrete zaken en (te stellen) prejudiciële vragen op het terrein van het recht van de Europese Unie. Deze kennisgroepen hebben een inventariserende en adviserende rol. De verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke adviezen en uitspraken ligt bij de Afdelingen advisering en bestuursrechtspraak zelf.

Ook zijn er gezamenlijke studies en activiteiten waarin beide Afdelingen samenwerken. Zo is de Raad van State aangesloten bij Europese en internationale verbanden, zoals het Benelux Raden van State-overleg en ACA-Europe, de Vereniging van Europese Raden van State en hoogste bestuursrechtscolleges van de EU. In Koninkrijksverband is er tweejaarlijks overleg tussen de Raad van State van het Koninkrijk en de Raden van Advies van de Caribische koninkrijks-partners. Het doel van dit overleg is collegiale en informele uitwisseling van informatie en standpunten over aangelegenheden van wederzijds belang. Daarbij kan het gaan over de onderlinge samenwerking en over inhoudelijke thema's uit de recente adviseringspraktijk.

2. Constitutioneel recht

Het constitutionele recht is een kennisgebied dat beide Afdelingen van de Raad van State raakt. Voor de duiding en uitleg van het constitutionele recht kan binnen de Raad het CB worden ingezet. Dit Beraad geeft intern adviezen als er vragen zijn over de toepassing en uitleg van de Grondwet, nationale constitutionele beginselen, het Statuut voor het Koninkrijk, het constitutionele recht van de Europese Unie, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) of een van de overige mensenrechtenverdragen waarbij Nederland partij is. In 2020 zijn de volgende thema's aan de orde geweest.

Rechtspraak in crisistijd

Het afgelopen jaar heeft het coronavirus invloed gehad op de zittingen bij de rechtspraak. In de eerste weken van de crisis was het voor de Afdeling bestuursrechtspraak niet mogelijk om fysieke zittingen te houden. Het horen van partijen moest hierdoor noodgedwongen op een andere manier plaatsvinden. Dit wierp de vraag op hoe het 'horen

op afstand' (of 'telehoren') vorm kon krijgen zodat constitutionele waarborgen, zoals het recht op een eerlijk proces en de openbaarheid van rechtspraak, in overeenstemming met de Grondwet en het EVRM gehandhaafd konden blijven.

Doorwerking van verdragsbepalingen

Een constitutioneel thema dat in 2020 ook aandacht vroeg is de doorwerking van verdragsbepalingen in de nationale rechtsorde. Sinds een aantal jaren is er in de rechtspraak van de Hoge Raad een accentverschuiving over hoe de nationale rechter moet beoordelen of een verdragsbepaling rechtstreeks werkt en hij dus aan die verdragsbepaling kan toetsen; oftewel: of de bepaling eenieder verbindend is in de zin van de artikelen 93 en 94 van de Grondwet. Onderzocht en geanalyseerd is wat de nieuwe rechtspraak precies inhoudt en wat deze mogelijk betekent voor de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak.

Grondrechten en openbare ordehandhaving

De betekenis van grondrechten in het kader van de handhaving van de openbare orde op lokaal niveau is een steeds terugkerend constitutioneel thema in de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak. Burgemeesters beschikken over een breed arsenaal aan bevoegdheden die zij kunnen inzetten om de openbare orde te handhaven, van het beperken van de demonstratievrijheid tot het opleggen van gebiedsverboden. De inzet van deze bevoegdheden is gelet op de Grondwet en het EVRM echter aan strenge voorwaarden verbonden. Daarbij komt in rechterlijke procedures regelmatig de vraag aan de orde of de toepassing van een maatregel een toereikende wettelijke basis heeft en of deze in de gegeven omstandigheden proportioneel is.

Transparantie geldstromen vanuit het buitenland

In het regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst van 2017 staat dat ongewenste beïnvloeding vanuit het buitenland door financiering van politieke, maatschappelijke en religieuze organisaties in Nederland moet worden tegengegaan. Geldstromen die gepaard gaan met buitenlandse beïnvloeding zouden – al dan niet op termijn – de Nederlandse democratische rechtsstaat kunnen ondermijnen. Het afgelopen jaar heeft de regering voorstellen gedaan om de transparantie van deze geldstromen te vergroten. Ook is de mogelijkheid onderzocht om geldstromen naar maatschappelijke en religieuze organisaties vanuit bepaalde als onvrij gekwalificeerde landen te beperken. Beperkingen van fundamentele rechten en vrijheden van politieke, maatschappelijke en religieuze organisaties door de overheid moeten echter gelet op de Grondwet en internationale verdragen zorgvuldig worden afgewogen. De te nemen maatregelen moeten immers niet zelf de rechtsstaat ondermijnen. Dat vereist onder andere dat de risico's ter rechtvaardiging van deze maatregelen duidelijk in kaart zijn gebracht en de maatregelen in redelijke verhouding moeten staan tot de aard en ernst van deze risico's. Politieke partijen nemen in dit verband een bijzondere positie in. Vanwege de essentiële rol die zij spelen in het goed functioneren van de democratie, is in het algemeen terughoudendheid van overheidsbemoediging geboden. Aan de andere kant is juist vanwege die fundamentele positie binnen het staatsbestel en de democratie bijzondere waakzaamheid nodig ten aanzien van de herkomst van inkomsten van politieke partijen.

3. Recht van de Europese Unie

De CrEU adviseert over Unierechtelijke vraagstukken in algemene zin, in concrete zaken en over (te stellen) prejudiciële vragen aan het Hof

van Justitie van de EU. De CrEU heeft zich in 2020 onder andere gebogen over de volgende thema's in de advisering aan de Afdeling bestuursrechtspraak.

Dienstenrichtlijn

De Europese rechtsregels inzake het vrije verkeer, en in het bijzonder Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (de Dienstenrichtlijn), zijn ook in 2020 van grote invloed geweest op bestuursrechtelijke geschillen. De Dienstenrichtlijn heeft als doel om de uitoefening van de vrijheid van vestiging van dienstverrichters en het vrije verkeer van diensten te vergemakkelijken, met waarborging van een hoge kwaliteit van de diensten. Daarvoor bevat de Dienstenrichtlijn normen voor vergunningstelsels en bijbehorende vergunningsvoorwaarden. Deze normen kwamen bijvoorbeeld aan de orde in zaken over de intrekking van exploitatievergunningen wegens slecht levensgedrag en over de verlening van een vergunning voor het hebben, behouden en onderhouden van laadpalen voor elektrische motorvoertuigen op een verzorgingsplaats langs de snelweg ([ECLI:NL:RVS:2020:2168](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2169](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2174](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2607](#)).

De Dienstenrichtlijn speelde al een grote rol op het terrein van het algemeen bestuursrecht. De jurisprudentie van het Hof, en in het bijzonder het arrest in de zaak Appingedam en Visser Vastgoed Beleggingen B.V. ([ECLI:EU:C:2018:44](#)), heeft ertoe geleid dat nu ook ruimtelijke voorschriften binnen de werkingssfeer van de Dienstenrichtlijn kunnen vallen. De Dienstenrichtlijn verbiedt dergelijke voorschriften in beginsel niet. Wel moeten die voorschriften gerechtvaardigd worden. Dat betekent dat zij non-discriminatoire, noodzakelijk en evenredig moeten zijn.

Europees milieurecht

De advisering van de CrEU strekt zich ook uit tot het Europees milieurecht. Het Verdrag van Aarhus inzake informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden speelt daarbij regelmatig een rol, zowel in ruimtelijke-orderingszaken als in verzoeken om openbaarmaking van overheidsinformatie (ECLI:NL:RVS:2020:1071). Ook blijven Europese richtlijnen als de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn, de Kaderrichtlijn water en de Richtlijn strategische milieubeoordeling (SMB-richtlijn) van belang (zie bijvoorbeeld: [ECLI:NL:RVS:2020:2888](#); [ECLI:NL:RVS:2020:1125](#); [ECLI:NL:RVS:2020:1160](#)). De jurisprudentie van het Hof over deze Uniewetgeving blijft in beweging. De invloed daarvan op de Nederlandse wetgeving en rechtspraak wordt nauwlettend in de gaten gehouden.

Vreemdelingenrecht

Het Europese migratierecht is onverminderd van grote invloed op de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak. Ook de advisering van de CrEU gaat vaak over het Europese migratierecht. Te denken valt aan zaken waarin de Dublinverordening, Gezinsherenigingsrichtlijn, Richtlijn langdurig ingezetenen, de Verblijfsrichtlijn en Besluit 1/80 een rol spelen (zie bijvoorbeeld: [ECLI:NL:RVS:2020:1281](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2297](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2592](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2779](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2780](#)).

De enige prejudiciële verwijzing van de Afdeling bestuursrechtspraak van 2020 ligt ook op dit rechtsgebied. Op zijn beurt wees het Hof op 5 februari 2020 arrest in een zaak die door de Afdeling bestuursrechtspraak was verwezen over de uitleg van de Schengengrenscodes ([ECLI:NL:RVS:2020:2818](#)). Tot slot heeft de Afdeling bestuursrechtspraak in 2020 enkele einduitspraken gedaan, nadat het Hof in 2019

arrest had gewezen in prejudiciële verwijzingsuitspraken van de Afdeling ([ECLI:NL:RVS:2020:423](#); [ECLI:NL:RVS:2020:1168](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2067](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2068](#); [ECLI:NL:RVS:2020:2069](#)). Deze uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak worden nader besproken in *De Raad als bestuursrechter*.

4. Internationale samenwerking

De Raad en zijn beide Afdelingen onderhouden structureel contact met instellingen in het buitenland, met name binnen Europa. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om nationale zusterinstellingen (wetgevingsadviseurs en/of bestuursrechters), maar bijvoorbeeld ook om het Europees Hof van Justitie, het Europees Hof van de Rechten van de Mens, de Europese Commissie en de Raad van Europa. Een deel van de contacten is bilateraal, maar vaak zijn ze uit oogpunt van doelmatigheid multilateraal: soms in Benelux-verband, maar veelal via de Europese Vereniging van Raden van State en Hoogste administratieve rechtscolleges in de Europese Unie (ACA-Europe).

ACA-Europe kent een roulerend voorzitterschap met daarnaast twee vicevoorzitters, de voormalige en inkomende voorzitter. Medio 2020 was voorzien dat Duitsland na de reguliere termijn van twee jaar het voorzitterschap zou overdragen aan Italië en dat Nederland zou terugtreden als vicevoorzitter. Duitsland en Italië hadden voor het jaar 2020 een inhoudelijk boeiend werkprogramma geformuleerd, waaraan ook Nederland als voorzitter van de interne werkgroep *Better regulation* had willen bijdragen. Daarnaast waren er stages en uitwisselingen gepland: drie staatsraden uit de Afdeling bestuursrechtspraak zouden stage gaan lopen in respectievelijk Ierland, Kroatië en Letland, terwijl een staatsraad uit België in Den Haag zou worden ontvangen voor eenzelfde stage.

Meteen na de afkondiging van de coronamaatregelen zijn de ACA-activiteiten voor het tweede kwartaal van 2020 opgeschort. Enkele maanden later heeft het bestuur van de vereniging besloten het gehele programma en het voorzitterschap met een jaar uit te stellen. Toch zijn er in ACA-verband de nodige digitale contacten geweest: bestuursvergaderingen vonden niet in Brussel, maar digitaal plaats. En ook aan diverse projecten werd digitaal verder gewerkt. De bestaande data-bestanden en inhoudelijke gespreksfora, JuriFast en Forum, waren al digitaal ingericht en zijn het afgelopen jaar veelvuldig gebruikt door rechters en juristen. Ook een ontvangst van de Benelux-collega's in Den Haag en een werkbezoek aan de Franse Raad van State zijn vanwege de coronapandemie verplaatst naar 2021.

5. Het Koninkrijk

De Caribische delen van het Koninkrijk zijn zwaar getroffen door de coronacrisis. In de aanloop naar de eerste golf van de pandemie kon een medische catastrofe op de eilanden worden afgewend, mede door vruchtbare samenwerking in koninkrijksverband. Meerdere ziekenhuizen in Nederland en op de eilanden, ambtelijke diensten (waaronder in Nederland onder meer de ministeries van Binnenlandse Zaken, Defensie, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het RIVM) en betrokken bewindslieden in de Cariben en Nederland werkten intensief samen om te komen tot een zo doelmatige mogelijke verdeling van schaarse mensen en middelen. Die samenwerking was effectief en zou wellicht ook na de coronaperiode waardevolle bijdragen kunnen leveren aan de kwaliteit van de zorg in alle delen van het Koninkrijk.

De enorme sociaaleconomische gevolgen van de pandemie worden in alle pijnlijkheid duidelijk: het toerisme als voornaamste bron van inkomen

is goeddeels weggefallen. Experts voorspellen een economische krimp van mogelijk twintig tot dertig procent, terwijl de werkloosheid kan oplopen richting de vijftig of zelfs zestig procent: voor het Koninkrijk ongekende cijfers. Vele tienduizenden burgers zijn afhankelijk van voedselpakketten, die met Nederlandse financiële steun onder leiding van het Rode Kruis via onder meer lokale voedselbanken worden verdeeld.

Het is ondenkbaar dat de zes Caribische eilanden deze crisis op eigen kracht te boven kunnen komen. Maar gelukkig biedt het Koninkrijk een helpende hand. Voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius – staatkundig onderdeel van het land Nederland – is er onder meer de inzet van vergelijkbare steunpakketten voor werkgevers en ondernemers als in Nederland. Aan de autonome landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten verstrekt Nederland niet alleen noodhulp, zoals de al genoemde financiering van voedselpakketten, maar wordt ook liquiditeitssteun gegeven in de vorm van rentevrije leningen. Hierdoor kunnen de Caribische overheden aan hun verplichtingen blijven voldoen.

Bij de aanvang van de coronacrisis was de financieel-economische situatie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten al verre van rooskleurig. Met Nederland was op basis van bijvoorbeeld de Rijkswet financieel toezicht, de protocollen tussen Nederland en Aruba, het Groeiakkoord van Curaçao of het wederopbouwprogramma voor Sint Maarten al het nodige aan afspraken gemaakt en aan randvoorwaarden overeengekomen. De uitvoering van de gemaakte afspraken verliep helaas vaak stroef. Nederland wilde daarom meer zekerheden als voorwaarde voor aanhoudende liquiditeitssteun.

Nederland is om die reden eind vorig jaar met Aruba en Curaçao overeengekomen een Caribisch hervormings- en ontwikkelingsorgaan (COHO) op

te richten om de steunverlening aan de Caribische landen te kanaliseren en toezicht te houden op de uitvoering van de zogeheten landenprogramma's. Ook Sint Maarten heeft ingestemd met de instelling van een dergelijk orgaan. Het COHO wordt ingesteld bij rijkswet. De Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk heeft in maart 2021 een advies vastgesteld over dit voorstel.

Door de onverwachte coronacrisis hebben andere koninkrijk gerelateerde zaken minder aandacht gekregen dan anders. Dat geldt onder meer voor het geamendeerde voorstel voor een Rijkswet geschillenregeling, dat op moment van schrijven van dit jaarverslag nog bij de Eerste Kamer ter behandeling ligt. De kritische visie van de Raad op dit geamendeerde voorstel staat verwoord in het jaarverslag over 2019.

De Afdeling advisering heeft in de vorm van een concept-koninklijk besluit zijn finale oordeel gegeven over het door Curaçao ingestelde beroep tegen de aanwijzing door de rijksministerraad van 12 juli 2019 op basis van artikel 26 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten.

De aanwijzing bepaalde dat Curaçao het tekort op de begroting van 2019 moet compenseren. Verder moest Curaçao de tekorten op de begrotingen van 2017 en 2018 compenseren met overschotten op de begrotingen van 2020, 2021 en 2022. Ten slotte staat in de aanwijzing dat Curaçao de schulden aan het Algemeen Pensioenfonds Curaçao en de Sociale Verzekeringsbank uiterlijk op 31 december 2022 moet hebben afgelost.

Het concept-koninklijk besluit is eind november in de rijksministerraad vastgesteld en in december gepubliceerd. De regering van Curaçao is daarmee goeddeels in het gelijk gesteld, mede omdat naar het oordeel van de Afdeling advisering de aanwijzing niet meer nodig was, nadat Nederland

en Curaçao het zogeheten Groeiakkoord hadden gesloten. Dat akkoord beoogde – net als de gegeven aanwijzing – ook het bereiken van een structureel begrotingsevenwicht en het compenseren van de tekorten. Vanwege de gevolgen van de coronapandemie, de verwachte oprichting van het COHO en het in goed overleg door beide partijen opzeggen van het Groeiakkoord lijkt de aanwijzing en dus ook de beroepsprocedure inmiddels door de feiten achterhaald.

De Raad kan ondanks de coronacrisis terugkijken op een vruchtbare samenwerking in 2020 met het Gemeenschappelijk Hof van Justitie te Willemstad en met de Raden van Advies van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Tussen de Afdeling bestuursrechtspraak en het Gemeenschappelijk Hof bestaat al jarenlang een hechte werkrelatie. Enkele staatsraden van de Afdeling bestuursrechtspraak leveren als raadsheer-plaatsvervanger in het Hof een belangrijke bijdrage aan de afdoening van zaken op grond van de Landsverordening administratief recht. Ook in 2020 zijn twee zittingsweken gehouden, waarin ongeveer 60 zaken zijn behandeld. De zittingskamers worden bijgestaan door griffiers die als jurist werken bij de directie Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Met de drie Caribische Raden van Advies hebben enkele digitale overleggen plaatsgevonden. Op 14 december 2020 vond een gezamenlijk informeel digitaal adviesradenoverleg plaats. Daarin is gesproken over bepaalde vraagstukken uit de recente adviespraktijk.

6. Algemene verordening gegevensbescherming

De bestendige plek die gegevensbescherming in de organisatie heeft, is verder verstevigd. Het belang van zorgvuldige omgang met persoonsgegevens en de rol van de functionaris voor

gegevensbescherming (FG) is goed ingebed in zowel de organisatie(structuur) als de processen.

Dit is noodzakelijk, omdat de ambities van de Raad van State op het gebied van digitalisering groot zijn. Door de coronacrisis werd thuiswerken in korte tijd de norm en zijn zittingen digitaal gehouden en via een livestream te volgen geweest. Om de primaire processen ondanks de coronamaatregelen door te laten gaan, zijn sommige lopende of geplande digitaliseringsprojecten versneld uitgevoerd. Hier zijn ook nieuwe wensen bij aan het licht gekomen. De verantwoorde verwezenlijking daarvan is gewaarborgd, omdat gegevensbescherming en informatiebeveiliging een prominente rol hebben gespeeld, zowel in het besluitvormingsproces als bij de uitvoering.

In een door de Auditdienst Rijk uitgevoerde audit is het toezicht op de 'gerechtelijke gegevensverwerking', het interne toezicht en de positie van de FG getoetst. Dat geldt ook voor de procedure voor de afhandeling van meldingen van datalekken. De resultaten ervan laten zien dat de Raad van State op deze punten in voldoende mate volwassen is. De aard en de inhoud van de aanbevelingen gaven geen aanleiding voor grote wijzigingen.

In 2020 zijn 28 meldingen van mogelijke datalekken ontvangen, waarvan in zestien gevallen daadwerkelijk sprake was van een datalek. Wegens de geringe ernst of omdat de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) niet bevoegd is om toezicht te houden op datalekken die betrekking hebben op de uitoefening van de gerechtelijke taak, is slechts één van de datalekken gemeld bij de AP.

De Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak is als verwerkingsverantwoordelijke verantwoordelijk voor de verwerking van persoonsgegevens

bij de afhandeling van (hoger)beroepszaken door de Afdeling bestuursrechtspraak en behandelt klachten daarover. In de [Regeling verwerking persoonsgegevens bestuursrechtelijke colleges](#) is vastgelegd dat een commissie advies uitbrengt over ingediende klachten.

In 2020 heeft de commissie één advies uitgebracht. Dit advies is uitgebracht op verzoek van de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak en had betrekking op een klacht van een procespartij over de uitspraak die de Afdeling bestuursrechtspraak in zijn zaak had gedaan. Een medewerker van de Afdeling bestuursrechtspraak had abusievelijk een niet-geanonimiseerde versie van de uitspraak aan Wolters Kluwer verstrekt. De uitspraak was vervolgens met de naam van de klager op www.navigators.nl gepubliceerd. De commissie was met de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van oordeel dat de verstrekking van de uitspraak aan Wolters Kluwer geanonimiseerd had moeten gebeuren. Verder was de commissie van oordeel dat de klager door de onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens in zijn persoon is aangetast. De commissie heeft met verwijzing naar de uitspraak van 1 april 2020, [ECLI:NL:RVS:2020:898](#), geadviseerd een schadevergoeding van € 500 te betalen. De voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak heeft dat advies overgenomen.

7. Wet open overheid

In 2020 is de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Wet open overheid (Woo) voortgezet. In de Woo is het recht op toegang tot publieke informatie voor iedereen neergelegd. De Woo zal naar verwachting in de loop van 2021 in werking treden. De Woo regelt de toegang tot publieke informatie en is daarmee de beoogde opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Anders dan

de Wob, is de Woo van toepassing op de Raad van State, met uitzondering van de Afdeling bestuursrechtspraak (en ook niet als de Raad het koninklijk gezag uitoefent). De Woo onderscheidt passieve en actieve openbaarmaking van documenten.

Zodra de Woo in werking treedt zal de Raad van State aan de vereisten van de Woo moeten voldoen. Vanaf dat moment moeten er goede openbaarmakingsprocessen zijn ingericht. En binnen de verschillende organisatieonderdelen moet voldoende bekendheid bestaan over de betekenis van het in de Woo neergelegde recht op informatie. Binnen alle organisatieonderdelen moet men ervan bewust zijn dat documenten eventueel openbaar gemaakt zullen worden.

Om deze redenen is in 2020 begonnen met de voorbereidingen van de inwerkingtreding van de Woo door het instellen en starten van het project Woo, het opstellen van een plan van aanpak en het aanwijzen van twee kwartiermakers binnen de eigen organisatie. Binnen het project Woo worden de werkprocessen, die nodig zijn voor de goede uitvoering van de opdracht uit de Woo, onderzocht, ontwikkeld, beschreven en ondersteund, waaronder ook de uitvoering van de passieve openbaarmaking na inwerkingtreding.

8. De samenstelling van de Raad en zijn Afdelingen

Bij de leden van de Raad en de staatsraden van het Koninkrijk waren er geen wijzigingen in de samenstelling. Dat was anders bij de Afdeling advisering. Daar vertrokken de staatsraden in buitengewone dienst dr. A.F.P. (Age) Bakker per 1 juli 2020 en dr. mr. A.E. (Alex) Harteveld per 1 januari 2021. Bij de Afdeling bestuursrechtspraak waren er meer mutaties. Er vertrokken twee staatsraden: mr. J. (Jan) Kramer per 1 januari 2020 en mr. S.J.E. (Liesbeth) Horstink-von Meyenfeldt per 1 februari 2020. Vier nieuwe staatsraden werden verwelkomd: mr. B. (Bowine) Meijer en mr. J.M.L. (Jacques) Niederer per 1 maart 2020, mr. J. (Jade) Gundelach per 1 juni 2020 en dr. mr. drs. W. (Willemien) den Ouden per 1 september 2020. In verband met het beleid van kruisbenoemingen in de hoogste bestuursrechtelijke colleges in het kader van de rechts-eenheid heeft de Raad van State op 1 november 2020 twee staatsraden in buitengewone dienst welkom geheten: mr. drs. J.C. (Judith) Boeree en mr. G. (Dineke) de Groot. Judith Boeree is rechterlijk bestuurslid bij de Centrale Raad van Beroep en Dineke de Groot is president bij de Hoge Raad.

Personeel en financieel 2020

Personeel

Staatsraden

Aantal

76

Aantal fte

49,8

70,7%

29,3%

in

6

3

uit

Medewerkers

Aantal

550

Aantal fte

525,8

47,3%

52,7%

in

42

59

uit

4,2%

Ziekteverzuim

Kosten

€ 72,7
miljoen

Personeel

€ 61,2
miljoen

Materieel

€ 11,5
miljoen